

A Mórággyi-rög délkeleti előtere felső-pannóniai képződményeinek mollusca faunája

Szónoky M.

The Upper Pannonian mollusc fauna of the Báticasék boeholes and Báticasék brickyard offer a good opportunity for studying biofacies in nearshore deposits of an inselberg. Due to tectonic movements, the embayment of the Báticasék basin, where small seasonal rivers discharged into the Pannonian lake, evolved into a channel between two islands. Consequently, the nearshore sedimentary environment was replaced by deeper water and open lake environments.

Three characteristic mollusc associations were recognized: *Melanopsis bouei sturi* – *Theodosus* sp. association in marshy and lagoonal deposits, *Congeria balatonica* – *Limnocardium dumicici* association in shallow water, nearshore, sandy deposits, and *Limnocardium hungaricum* – *Congeria rhomboidea* association in nearshore, deeper water and in offshore deposits. The last one can be well studied in the outcrop of the brickyard.

Mollusc species determined here are widespread and well known in Croatia, Slavonia and Serbia.

A báticaséki fúrások és a téglagyári feltárás felső-pannóniai molluszká faunája igen jó modellt nyújt egy sziget-hegység peremi partvonal biofáciéseinek tanulmányozására. Külön érdekesség, hogy az itteni életközösségek változása is jól követhető, hiszen a hajdani öböl, melybe torrens patakok is ömlöttek, a kéregmozgások hatására fokozatosan csatornává alakult át, és a parttól távolabbi nyílt víz vált uralkodóvá.

A fúrási anyagból uralkodóan a mocsár és a sekély partközeli faunája került elő, hiszen a fúrások elsődleges célja a homokos összlet feltárása volt. A fúrások további hányada és a téglagyári feltárás több éven át tanulmányozott, jól hozzáférhető rétegei pedig a parttól távolabbi mélyebb víz és a nyíltvíz molluszká faunáját tartalmazta.

Az elvégzett vizsgálatok során 55 Mollusca faj (29 kagyló, 26 csigafaj) került elő 6750 példányban.

A téglagyári feltárás faunában gazdag rétegeit több m²-es felületeken is sikerült kiszabadítani, így a faunaelemek egymáshoz viszonyított számarányára, a betemetődés körülményeire, palcopathológiai megfigyelésekre is mód nyílt. A molluszkák mellett Ostracodák, halmaradványok, teknős páncéltöredék, sok növényi lenyomat és lignitesedett faág és fatörzs is előkerült.

A sűrűn mélyített fúrások adatai alapján így elkülöníthető volt a partmenti mocsár és laguna *Melanopsis bouei-sturi* – *Theodoxus* sp. paleoasszociációja, majd a homokos, sekély partközeli víz *Congeria balatonica* – *Limnocardium dumicici* paleoasszociációja (1. ábra).

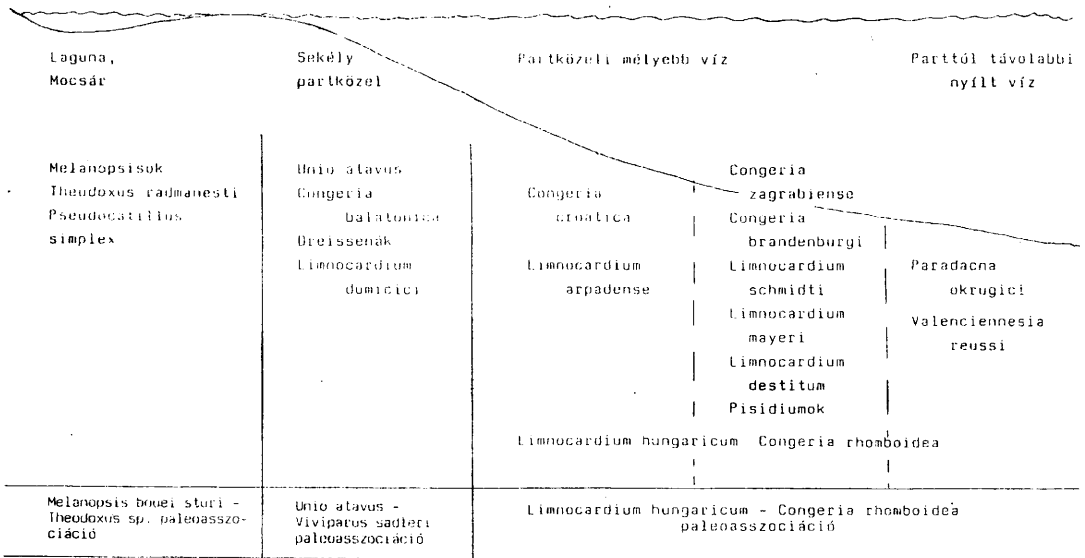
A partközeli mélyebb víz és a parttól távolabbi nyílt víz faunaképe is jól elkülönül. E gazdag és változatos, igen jó megtartású faunaegyüttes a *Limnocardium hungaricum* – *Congeria rhomboidea* paleoasszociációval jellemezhető. A téglagyári feltárás rétegei alapján ez a paleoasszociáció igen részletesen tanulmányozható.

A faunakép déli affinitást mutat, a horváth-szlavón pannóniai bioprovinciával kapcsolható össze.

1. ábra: Mollusca paleoasszociációk

Laguna, Mocsár	Sekély partközeli	Partközeli mélyebb víz	Parttól távolabbi nyílt víz
Melanopsisok Theodoxus radmanesti Pseudocatillus simplex	Unio atavus Congeria balatonica Dreissenák Limnocardium dumicici	Congeria croatica Limnocardium arpadense	Congeria zagrabiense Congeria brandenburgi Limnocardium schmidti Limnocardium mayeri Limnocardium destitum Pisidiumok Paradacna okrugici Valenciennesia reussi
Limnocardium hungaricum Congeria rhomboidea			
Melanopsis bouei stur - Theodoxus sp. paleoasszociáció	Unio atavus - Viviparus sadleri paleoasszociáció	Limnocardium hungaricum - Congeria rhomboidea paleoasszociáció	

1. ábra

1. ábra: Mollusca paleoasszociációk